

MÜ'09

Maailm Eestis ja Eesti maailmas: kultuuri ja vaimuse roll

Jüri Talvet

Minu teesid lähtuvad kultuurist kui oma põhiolemuses sümbiootilisest nähtusest, kus suures plaanis loovintellekt ja looduslik impulss tihedasti põimuvad, nagu ka äratundmisest, et nii maailma kui ka Eesti tulevikuväljavaade saab olla vaid kultuuri / vaimuse vastastikku rikastav lõimumine ühiskonna materiaalse toimimisega.

Praeguses üleüldises majanduskriisis selgub ikka enam, et eriti abitud on need ühiskonnad, mille areng on olnud ühekülgne, liiga tugevasti maisele-materiaalsele heaolule kui sihile iseendas panustades. Paraku mingi päris suur osa kultuurist on lasknud või olnud sunnitud laskma ennast kaasa rebida selle arengu voolu, kus peamised direktiivid lähtuvad ärireeglitest. Kriisiaegadel aga need direktiivid, millel puudub vaimne alus, lakkavad toimimast.

Pärast uut iseseisvumist on maailm Eestisse tulnud peamiselt materiaalsusena, maise äri direktiivide suunamisel. Maailma vaimne tulek ei ole olematu, aga see on selgesti jäänud varju. Teises suunas, Eesti minek maailma ja väljapaistvus oleneb kõige otsesemalt sellest, mida me teeme siin, kodus. Kui me üksnes matkime teisi (sealhulgas suuremaid) ja üritame (muidugi asjatult) nendega võistelda maise heaolu kasvatamises, ei ole küll lootust mingiks püsivamaks nähtavalolekuks rahvusena kui isiksusena.

Eesti kultuurilis-vaimne esiletõus maailmas on seotud paljude keerdkäikudega, mida siin üritan valgustada kirjanduse (kui kultuuri kõige raskemini tõlgitava, st isiklik-intiimseima segmendi) näitel. Väidan sedagi, et rahvuslikud ootused kirjanduse „väljapaistvuse“ mingis osas on olnud ülemäära kõrged, samas kui ei ole kultuuri „seest“ piisavalt suudetud näha seda väärt osa kirjandusest, mis kindlasti kuulub maailmakirjandusse, aga mille jõudmiseks maailmakirjanduse tegelikku, elavasse kaanonisse tuleb veel tublisti vaeva näha.

Oletan ka, et eesti ühiskond ja kultuur on suure ja põhimõttelise paradigmavahetuse lävel. On lootusi Eesti uueks, senisest vaimsemaks tõusuks maailma nähtavusväljale.

Viited

Jüri Talvet, „Sümbiootiline kultuur“, TÜ Kirjastus 2005.

Jüri Talvet, „Milleks Eestile väärtkirjandus?“, Sirp, 21.11.08, lk.11.

Jüri Talvet, „Kurbmäng Euroopa ajalooteatri väikelaval: Arved Viirlaiu lugu soomepoistest“, Sirp, 5.06.09, lk. 7.